

MELKWEG 2020.NL

Broers Wilms verrichten zendelingenwerk voor acceptatie van de vrijloopstal

Proefdraaien op kleine schaal

Binnen de beoogde Koe-Landerij, met ruimte voor duizend koeien, staat voor de broers Wilms één ding vast: de koeien huisvesten in een vrijloopstal. Sinds kort doen ze hiermee ervaring op in een proef met acht koeien, een robot en compost als bedding.

tekst **Florus Pellikaan**

Toen Berend Jan en Bouke Durk Wilms uit Schoonebeek in 2007 tijdelijk stopten met melken om hun bedrijf voor te bereiden op de periode na 2015, was één ding duidelijk: 'Als we ooit weer een stal gaan bouwen, wordt het geen ligboxenstal.' Bouke Durk Wilms: 'Ondanks de innovaties binnen de ligboxenstallen blijft het een systeem met beton en drijfmest, waarbij de koeien beperkte bewegingsruimte hebben voor natuurlijk gedrag.'

De broers Wilms maakten kennis met de vrijloopstal in Israël. Zonder twijfel willen ze dit stalsysteem ook gaan toepassen binnen de beoogde Koe-Landerij, met op termijn ruimte voor duizend koeien. 'De vrijloopstal heeft de genoemde nadelen van de ligboxenstal niet en bovendien geeft het systeem meerwaarde aan mest. Door het compostingsproces in

de bedding ontstaat veel organische stof die wat betreft de scheikundige formule ook nog eens niet verschilt van plantaardige organische stof', stelt Berend Jan. 'Hierdoor is de vrijloopstalbedding feitelijk gezien eigenlijk geen mest meer. Mogelijk dat dit op termijn dus ook niet als zodanig hoeft te worden afgevoerd.'

Vijf keer de stal op en neer

Om alvast ervaring op te doen met het systeem, hebben de broers Wilms in de oude jongveestal een proefopstelling van een vrijloopstal gesitueerd. Op 225 vierkante meter lopen nu acht koeien die worden gemolken door een robot. De bedding is tachtig centimeter dik, waarvan de onderste dertig centimeter grove groencompost is en de bovenste circa vijftig centimeter fijne gft-compost.

Na de eerste drie maanden merken Be-

rend Jan en Bouke Durk Wilms dat het vrijloopsysteem ook echt een positieve invloed heeft op het natuurlijke gedrag van de koe. 'De ene dag liggen ze allemaal in een hoekje en op een ander moment liggen ze verspreid over de hele stal. Ook zie je dat ze net als in het land koeienpaadjes maken en als een van de koeien een dolle bui heeft, gaan ze met zijn allen vijf keer de stal op en neer', merkt Berend Jan glimlachend op.

Het doel van de proefopstelling is vooral om veel ervaring op te doen met de bedding. 'We moeten proberen om hiervan een biotoop te maken die volledig in harmonie is. Dit moet ervoor zorgen dat de compostering en dus de omzetting van organische stof goed verloopt. Door dit proces stijgt de temperatuur en wordt het absorberende effect van de bedding vergroot. Hierdoor houden de koeien de beschikking over een droge ligplaats', legt Bouke Durk het ideaalplaatje uit.

Om dit te realiseren doen de broers eenmaal per dag een diepe bewerking met een cultivator met drukrol. 'In de bedding moet zuurstof komen voor een aerobe omzetting, maar bij te veel zuurstof loopt de temperatuur weer te hoog op en gaat het proces te snel.' Met de huidige beddingtemperatuur van tussen de 22 en 32 graden zijn de ondernemers tev-

De acht koeien hebben 225 vierkante meter tot hun beschikking en worden gemolken door een robot

Eén keer per dag cultiveren de broers Wilms de bedding om te zorgen voor voldoende, maar ook niet te veel zuurstof

De temperatuurmeter geeft aan dat het compostingsproces in de bedding functioneert

den. 'Het laat zien dat het proces snel na de opstart al goed loopt.' Het veel gehoorde argument dat een vrijloopstal niet geschikt zou zijn voor Nederlandse omstandigheden ontkracht Berend Jan Wilms. 'Het hele principe van de vrijloopstal draait uiteindelijk om het bodemproces en dat staat redelijk los van de buitentemperatuur. Het drogen-effect en dus de opnamecapaciteit is afhankelijk van het proces en de juiste bedding', legt Berend Jan uit.

De broers Wilms zijn er niet zeker van dat de huidige compostbedding de meest ideale is. 'In Nederland hebben we te maken met emissieregels. Compost heeft relatief gezien misschien wel een te laag organischestofgehalte om voldoende stikstof te binden. Ons ideaalplaatje wat betreft bedding is daarom de gescheiden en gecomposteerde dikke fractie van drijfmest. Dit is snel verteerbare organische stof die beheersing van het compostingsproces makkelijker maakt. Ook

Bouke Durk en Berend Jan Wilms

kan dit materiaal veel stikstof binden', vertelt Bouke Durk. Recent zijn de eerste metingen in de huidige situatie gedaan en daarbij is nog geen ammoniakemissie gemeten boven de vrijloopbedding. Met het in goede staat houden van de bedding heeft Wilms inmiddels ook praktische ervaringen opgedaan. 'Je moet verdichting echt voorkomen om het compostingsproces niet te verstoren. Dat betekent dat de koeien niet 365 dagen per jaar op dezelfde plek richting het voerhek of van en naar de robot mogen. Ook moet het opnemen van voer en water vanaf een roostervloer plaatsvinden en moet de trekker die de bodembewerking uitvoert, buiten de vrijloopstal omdraaien', aldus Berend Jan.

Niet bouwen als bedding stinkt

Gedurende het gesprek wordt overduidelijk dat de broers Wilms zich enorm inzetten voor de acceptatie van de vrijloopstal. Niet alleen onder collega's, burgers, adviseurs en de overheid, maar ook in de wetgeving. 'De vrijloopstal is op dit moment niet een officieel erkend stalsysteem en valt onder de overige stalsystemen. Een milieuvergunning voor het op deze wijze huisvesten van een groot aantal koeien wordt wel eens gedoogd, maar met de huidige wetgeving kan het eigenlijk niet. We willen proberen overheden aan te zetten tot erkenning van dit stalsysteem en willen veel energie steken in het opdoen van ervaringen en het verzamelen van gegevens.'

Ook heeft de proefopstelling van de vrijloopstal tot doel de burgers, die Wilms uitgebreid bij de ontwikkeling van de Koe-Landerij betreft, alvast kennis te laten maken met het huisvestingssysteem. 'We laten ze zien wat we graag willen realiseren. De reacties zijn over het algemeen positief en wij hebben toegezegd dat we niet gaan bouwen als de bedding stinkt.'

Volg Wilms en de andere Melkweg2020-deelnemers op www.melkweg2020.nl